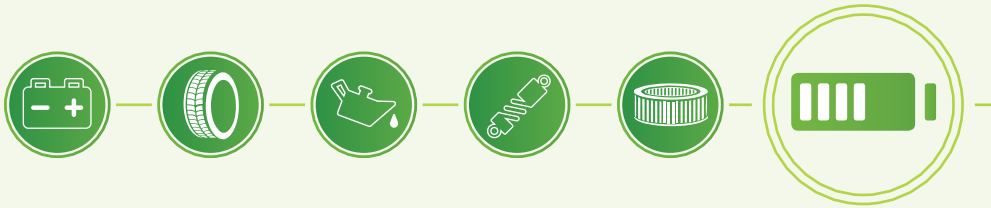


NEŠIOJAMOSIOS BATERIJOS IR AKUMULIATORIAI



Nešiojamosios baterijos ir akumuliatoriai – tai sandarūs elementai, kuriuos vartotojas gali nesunkiai nešti rankose. Tai bet kurios baterijos ar akumuliatoriai, kuriuos vartotojai paprastai gali naudoti buityje. Jos gali būti vieno elemento baterijos (AA, AAA tipo ir pan.), taip pat baterijos ir akumuliatoriai, kuriuos vartotojai naudoja mobiliuosiuose telefonuose, nešiojamuosiuose kompiuteriuose, belaidžiuose elektros įrankiuose, žaisluose ir buitiniuose prietaisuose (pvz., elektriniuose dantų šepetukuose, skustuvuose ir pan.).

Baterijos, išmestos į sąvartynus kartu su buitinėmis atliekomis pradeda irti ir skleisti sunkiuosius metalus, tokius kaip nikelis, kadmio, cinkas, švinas ir kt., kurių dauguma turi kancerogeninį poveikį:

- Sunkieji metalai patekę į aplinką gali pakeisti dirvožemio sudėtį, nudeginti augalų lapus, gyvūnų odą.

- Iš aplinkos jie gali patekti į maistui auginamus augalus, ir iš čia patekti į gyvūnų bei žmonių organizmus. Patekę į žmogaus organizmą sunkieji metalai gali pažeisti DNR ir ląsteles, o tai padidina tikimybę susirgti vėžinėmis ligomis.

- Didelė švino koncentracija gali sukelti ilgalaikį neigiamą poveikį kraujotakos ir nervų sistemai.

- Kadmio sulėtina baltymų apykaitos procesus organizme, o tai sukelia galvos skausmus, svaigulį, susierzinimą, nemigą, skatina blogą apetitą, pykinimą bei vėmimą, uoslės jautrumo sutrikimus, nosies kraujagyslių trūkinėjimus (kraujavimą), sunkų kvėpavimą, kosulį ir skausmus krūtinės srityje.

KUR ATIDUOTI?

Netinkamas naudoti baterijas ir galvaninius elementus reikia palikti specialiose surinkimo talpose, kurios pagamintos taip, kad juose surinktos išseiktos baterijos nekeltų pavojaus aplinkai ir visuomenės sveikatai. Surinkimo talpas galima rasti visose parduotuvėse, mokyklose, pašto skyriuose ir kitose masinio susibūrimo vietose.



Ką apie automobilių atliekų tvarkymą turėtų žinoti

KIEKVIENAS VAIRUOTOJAS?

AUTOMOBILINIAI AKUMULIATORIAI



Netinkamai tvarkomi seni akumuliatoriai irimo proceso metu ar pažeidus akumuliatoriaus korpusą, į aplinką išskiria daug pavojingų cheminių medžiagų: sunkiųjų metalų ir elektrolito.

Akumuliatoriuose esantis švinas - laikomas pirmos pavojingumo klasės elementu. Jis gali patekti į organizmą garų pavidalu, per kvėpavimo takus kaip dulkės bei per virškinimo traktą. Švinas, kaip ir visi sun-

kieji metalai, patekęs į organizmą ūmaus apsinuodijimo nesukelia. Šis metalas kaupiasi organizme ir laikui bėgant susikaupęs švinas gali būti nervų sistemos sutrikimų, nemigos, galvos skausmo, padidėjusios nervingumo priežastimi.

Sveikatai pavojinga ir sieros rūgštis, naudojama akumuliatorių gamyboje. Sieros rūgštis garuoja ir patenka į žmogaus organizmą per kvėpavimo takus. Tai gali

sukelti akių uždegimą, kvėpavimo takų susirgimus (pvz., bronchitą), kvėpavimo takų gleivinės, nosies pertvaros nykimą, balso stygų, trachėjos uždegimus, pakenkti dantims. Sieros rūgštį išpylus tiesiog ant žemės - toje vietoje bus išdeginta visa augmenija. Toliau skverbdamasi per dirvožemį sieros rūgštis gali patekti į gruntinius vandenis, užnuodyti maistui auginamus augalus ir per juos patekti į žmonių ir gyvūnų organizmus.

AUTOMOBILINIUS AKUMULIATORIUS DRAUDŽIAMA:

- mesti kartu su komunalinėmis atliekomis;
- savavališkai juos ardyti;
- maišyti su kitomis atliekomis. Švino akumuliatorių atliekos turi būti surenkamos atskirai, tam skirtuose specialiuose konteineriuose, statinėse, dėžutėse ar kitokiose talpyklose, kurios yra paženklintos akumuliatorių surinkimo ženklu.

KUR ATIDUOTI AKUMULIATORIŲ ATLIEKAS:

● Išeikvotus, netinkamus naudoti akumuliatorius galima atiduoti tokią teisę turintiems atliekų tvarkytojams.

● Akumuliatorius galima nemokamai priduoti į savivaldybių didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles. Detalų sąrašą galite rasti čia: <http://www.am.lt>

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų pasitikslinti, kokios atliekos priimamos būtent toje aikštelėje, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos, pvz., ne visos aikštelės priima buitines pavojingas atliekas.

● Akumuliatorius taip pat galima palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančiose įmonėse, jeigu asmuo naudojasi šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę.

Teisingas akumuliatorių atliekų surinkimas, rūšiavimas bei perdirbimas saugo aplinką ir tausoja gamtinius išteklius

PANAUDOTAS AKUMULIATORIUS



PLASTIKAS

iš švino gaminamos
naujos akumuliatorių
plokštelės ir švino
oksidai



ŠVINAS

iš plastiko
gaminami
korpusai naujam
akumuliatoriui



ELEKTROLITAS

elektrolitai (arba kitaip žinoma kaip sieros rūgštis) gali būti perdirbti ir pakartotinai panaudoti chemijos pramonėje: trašų, spalvotųjų retųjų metalų, dažų, neorganinių rūgščių, sintetinių pluoštų gamyboje, juodųjų metalų išdininimui.



NAUJAS AKUMULIATORIUS

ALYVOS ATLIEKOS



Alyvos atliekos – tai netinkama naudoti bet kokia mineralinė, pusiau sintetinė ar sintetinė tepimo arba pramoninė alyva, nebetinkama naudoti pagal savo pirminę paskirtį.

Alyvos atliekose galima rasti kone trečdaliį Mendelejevo lentelės elementų: varį, cinką, įvairius sunkiuosius metalus, chlorintus tirpiklius ir pan.

Sunkieji metalai gali pažeisti nervų sistemą, inkstus, sukelti vėžinius susirgimus. Jie po truputį kaupiasi organizme, tad po kiekvieno kontakto su panaudota alyva, jų vis padaugėja. Todėl ir sveikatos problemos išryškėja tik po kurio laiko.

Patekusi į aplinką panaudota alyva gali sukelti daug aplinkosauginių problemų. Vienas litras alyvos gali užteršti milijoną litrų vandens ir padengti plėvele apie 1 hektarą vandens paviršiaus! Alyvai susimaišius su vandeniu, susidaro emulsija, kuri lengvai pažeidžia vandens gyvūnų kvėpavimo organus, patekusi į gruntą gali sutrikdyti augalų ir dirvožemio organizmų aprūpinimą deguonimi.

ALYVŲ ATLIEKAS DRAUDŽIAMA:

- maišyti su kitomis atliekomis ar medžiagomis;

- deginti neturint specialių leidimų, panaudota alyva gali būti deginama tik tam skirtose krosnyse su specialiais filtrais ir aukštoje temperatūroje;

- išpilti ar išleisti alyvos atliekas į paviršinio bei požeminio vandens telkinius bei drenažo ir kanalizacijos sistemas, ant dirvožemio;

- perduoti alyvos atliekas asmenims, neturintiems teisės tvarkyti tokių atliekų.

KUR ATIDUOTI ALYVŲ ATLIEKAS?

- Gyventojai ir įmonės susidariusią panaudotą alyvą gali perduoti atliekų tvarkytojui, turinčiam teisę tvarkyti tokias atliekas.

- Gyventojai panaudotą alyvą gali palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančiose įmonėse, jeigu asmuo naudoja šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę.

Perdirbant panaudotą alyvą tausoja energija. Pakartotinis alyvos rafinavimas pareikalauja tik trečdaliu energijos, kuri būtų sunaudojama gaminant alyvą iš žaliavinės naftos. Iš perdirbtos alyvos galima pagaminti aukštos kokybės bazinę alyvą. Ji taip pat gali būti iš naujo rafinuojama ir naudojama kaip variklinė alyva arba perdirbta į ne tokį kenksmingą aplinkai – krosnių kurą.

PANAUDOTI AUTOMOBILIŲ AMORTIZATORIAI



Amortizatorių tarnavimo laikui ir stabilumui turi įtakos nepalankios eismo sąlygos, purvas, korozija, druskos ir vanduo. Dažniausios amortizatorių keitimo priežastys - susidėvėję amortizatorių koto riebokšliai arba mechaninis pažeidimas dėl prastų eismo sąlygų. Išbėgus tepalui ar dujoms, amortizatoriaus kapsulė praranda sandarumą ir nebeatlieka savo funkcijų.

Amortizatoriaus sudedamosios dalys: metalas, alyva, guma. Panaudoti amortizatoriai yra pavojinga atlieka dėl juose esančios alyvos. Alyvoje gausu sunkiųjų metalų, dioksinų ir kitokių kenksmingų aplinkai cheminių junginių. Išmetus automobilines detales į aplinką, užteršiamas dirvožemis, o alyva gali patekti į gruntinius vandenis. litras alyvos dešimtmečiams užteršia pusę hektaro dirvožemio. O jei analogiškas alyvos kiekis gali užteršti net milijoną litrų vandens. Tiek alyvos, tiek metalo gamyboje naudojama energija, kuri išskiria didžiulius šiltnamio dujų kiekius, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo kaltininkai. Perdirbimo metu sunaudojama daug mažiau energijos nei jos reikėtų naujiems produktams pagaminti.

KUR ATIDUOTI?

- Susidariusius amortizatorius gyventojai gali perduoti atliekų tvarkytojui turinčiam teisę tvarkyti tokias atliekas.

- Palikti transporto priemonių techninės

priežiūros ir remonto paslaugas teikiančioms įmonėms, jeigu asmuo naudoja šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę. Atsakingų servisų sąrašą galite rasti čia.

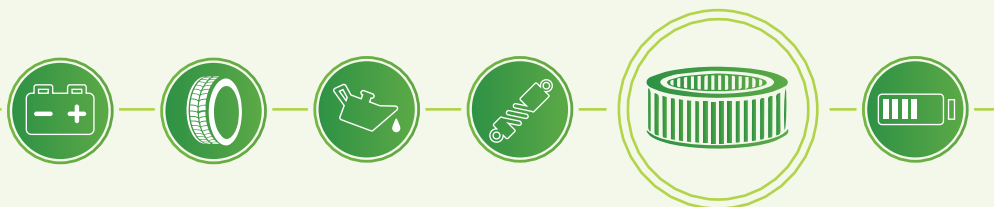
- Panaudotų amortizatorių atliekas galima atiduoti ir į savivaldybėms priklausančias stambiagabaričių atliekų aikšteles. Detalesnį sąrašą galite rasti čia: <http://www.am.lt>

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikia pasitikslinti, kokios atliekos priimanamos būtent toje aikštelėje, nes skirtingose aikštelėse priimanamos skirtingos atliekos.

Perdirbant amortizatorius, gaunamas metalas, alyva bei guma. Gautą alyvą galima regeneruoti ir gaminti aukštos kokybės bazinę alyvą arba perdirbti ne į tokį kenksmingą aplinkai krosnių kurą. Perdirbant panaudotą alyvą yra tausoja energija. Pakartotinis panaudotos alyvos rafinavimas reikalauja tik trečdaliu energijos, kuri būtų sunaudojama žaliavinę naftą paverčiant alyva.

Energijos taupymas svarbus ir perdirbant amortizatoriuose esantį metalą. Gaminant metalą sunaudojama daug energijos ir išskiriami didžiuliai šiltnamio dujų kiekiai, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo kaltininkai. Todėl perdirbant metalą yra tausojami ne tik gamtiniai išteklių, bet ir mažiau teršiama gamta bei taupoma energija.

PANAUDOTI AUTOMOBILIŲ KURO, TEPALŲ IR ORO FILTRAI



Automobilių kuro ir tepalų filtrus sudaro metalas, alyva bei filtruojantis elementas.

Alyva turi kone trečdajį Mendelejevo lentelės elementų: vario, cinko, sunkiųjų metalų, chlorintų tirpiklių. Sunkieji metalai gali pažeisti nervų sistemą, inkstus, sukelti vėžinius susirgimus. Jie po truputį kaupiasi organizme, tad po kiekvieno kontakto su panaudota alyva, jų vis padaugėja. Todėl ir sveikatos problemos išryškėja tik po kurio laiko. Patekusi į aplinką panaudota alyva gali sukelti daug aplinkosauginių problemų. Vienas litras alyvos gali užteršti milijoną litrų vandens ir padengti plėvele apie 1 hektarą vandens paviršiaus! Alyvai susimaišius su vandeniu susidaro emulsija, kuri lengvai pažeidžia vandens gyvūnų kvėpavimo organus, patekusi į gruntą gali sutrikdyti augalų ir dirvožemio organizmų aprūpinimą deguonimi.

Didžiausia kenksmingų medžiagų koncentracija išleidžiama į aplinką ne metalams yrant, o būtent per metalo gamybos procesus. Metalą galima perdirbti neribotai – jo pagrindinės savybės nekinta, o perdirbant sunaudojama daug mažiau energijos negu gaminant iš rūdos. Perdirbant sunaudojama

mažiau pirminių žaliavų, dėl to mažėja metalo kasybos ir rūdos transportavimo daromas poveikis aplinkai.

KUR ATIDUOTI?

Susidariusias, sukauptas atliekas gyventojai gali perduoti atliekų tvarkytojui turinčiam teisę tokias atliekas tvarkyti.

Atliekas galima palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančioms įmonėms, jeigu asmuo naudojasi šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę.

Naudotų filtrų atliekas galima atiduoti ir į savivaldybėms priklausančias stambiągabričių atliekų aikšteles. Detalesnę sąrašą galite rasti čia: <http://www.am.lt>

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų pasitikslinti, kokias atliekas ji priima, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos, pvz., ne visur priimamos buitines pavojingos atliekos.

Perdirbant kuro ir tepalų filtrus, išgaunamas metalas ir alyva, o iš oro filtrų – plastmasė ir

filtruojanti medžiaga. Alyva yra regeneruojama arba sudeginama. Perdirbtą alyvą galima naudoti ta pačia paskirtimi arba visiškai kitiems poreikiams. O visos kitos iš automobilio dalių išgautos medžiagos – metalas, plastmasė – naudojamos pakartotinai, gaminant kitą

produkciją. Gaminant metalą sunaudojama daug energijos ir išskiriami didžiuliai šiltnamio dujų kiekiai, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo kaltininkai. Todėl perdirbant naudotų filtrų metalą tausojami ne tik gamtiniai išteklių bet ir taupoma energija.

NAUDOTOS PADANGOS



Pamiškėse, grioviuose ar upės pakrantėse suguldytos sudilusios padangos ne tik daro vaizdą, bet gali tapti ir gaisro priežastimi. Padanga yra naftos produktas, todėl degdama į aplinką išskiria kenksmingų medžiagų.

PADANGAS DRAUDŽIAMA:

Šalinti kartu su komunalinėmis atliekomis.

KUR ATIDUOTI?

Nusidėvėjusias padangas galima nemokamai atiduoti padangų platinimo vietose tuomet, kai atiduodamos padangų atliekos skirtos tam pačiam transporto priemonės tipui ir jų yra tiek, kiek perkama naujų.

Gyventojai nusidėvėjusias padangas gali atiduoti į savivaldybėms priklausančias stambiųjų atliekų surinkimo aikšteles. Sąrašą galima rasti čia: <http://www.am.lt>. Į tokias aikšteles gyventojai per metus gali

nemokamai atiduoti iki 4 lengvųjų automobilių padangų.

Guma – pagrindinė padangų sudedamoji dalis, kurios savybės, net ir pasibaigus padangų eksploatavimo laikui, nedaug pakinta. Atsižvelgiant į tai, padangas tikslinga perdirbti, atskiriant gumą nuo kitų sudedamųjų dalių (metalo, tekstilės) ir vėliau ją panaudoti kitiems produktams gaminti. Gautas gumos granules galima panaudoti asfaltui, guminėms dangoms (pvz., skirtoms vaikų žaidimo aikštelėms), automobilių statymo apsaugoms ir kitiems produktams gaminti.

Nusidėvėjusios padangos gali būti naudojamos ir energijai gauti. Lietuvoje tokiu tikslu padangas naudoja AB „Akmenės cementas“. Jos yra deginamos naudojant specialius filtrus, neutralizuojančius degant išsiskiriančias kenksmingąsias medžiagas. Deginimas vyksta itin aukštos temperatūros krosnyje, o susidarę pelenai panaudojami cementui gaminti.